

נקודת ראות

Copyright © 2005 The Re'ut Institute

החמאס ואש"ף – השתלטות עוינת על שלד בורסאי?

בריאיון לאתר אינטרנט ערבי אמר מחמוד א-זהאר מראשי החמאס כי הארגון רוצה "להיכנס לאש"ף, אבל על יסודות של תוכנית חדשה ולא של תוכנית אוסלו וההסדרים ... כרגע אש"ף הוא גוף מת ... אבל נחיה את הארגון הזה באמצעות תוכניות ושיטות חדשות" (ממר", 14/11/05).

מה הסוגיה?

אש"ף והרש"פ

- הנכס המדיני העיקרי של אש"ף הוא מעמדו כ"נציג הלגיטימי הבלעדי של העם הפלסטיני", המעוגן בהכרה בין-לאומית (10/74; 11/74), ישראלית ואמריקאית (9/93).
- מעמד זה בא לידי ביטוי בהסכם הביניים (9/95) אשר הגביל את סמכויות הרש"פ וקבע כי היא תיוצג באופן רשמי על-ידי אש"ף.
- ואולם, מאז הסכמי אוסלו, מרבית הנהגת אש"ף חזרה לשטחי הרש"פ והשתלבה בהנהגתה. בחלוף השנים, נשחק מעמדו של אש"ף בפוליטיקה הפנים-פלסטינית.
- עם זאת, להבחנה בין אש"ף לרש"פ משמעויות רבות (ר' נקודת ראות מס' 6: "[מי מגיע לארה"ב: ראש הרש"פ או ראש אש"ף?](#)").
- לפיכך, אש"ף הפך למעשה ל"שלד בורסאי מדיני", קרי,
  - מצד אחד, בידו המעמד הפורמאלי של הייצוג הלגיטימי הבלעדי של העם הפלסטיני.
  - מצד שני, מרכז הכובד והכוח הפוליטי והמדיני ביחס לגדה והרצועה עבר ממוסדות אש"ף אל המערכת הפוליטית של הרש"פ.

החמאס

- החמאס קורא תיגר על דרכו הלאומית-חילונית של אש"ף ומציג חלופה לאומית-פלסטינית-אסלאמית.
- דברי א-זהאר ומנהיגי חמאס אחרים מבטאים את השאיפה של החמאס להשתלט על התנועה הלאומית הפלסטינית ולייצג את העם הפלסטיני כולו.
- לשם כך, על החמאס להדיח את הפת"ח ממעמד הבכורה במוסדות אש"ף והרש"פ.
- בתחילה, נמנע החמאס מלהכיר ברש"פ, עקב היותה יציר של הסכם עם ישראל.
- מאוחר יותר, אימץ החמאס גישה מעשית יותר כלפי אש"ף והרש"פ:
  - מצד אחד, החמאס החליט להשתתף בבחירות המוניציפאליות ובבחירות למועצה המחוקקת הפלסטינית של הרש"פ, אשר נוצרו מכוח הסכמי אוסלו.
  - מצד שני, הוא דוחה את דרכו של הפת"ח ואת ההכרה בישראל המגולמת בהסכמי אוסלו.

למה זה חשוב? למה עכשיו?

- החלטתו של החמאס להשתתף בבחירות למועצה המחוקקת של הרש"פ היא צעד במימוש האסטרטגיה של השתלטות על התנועה הלאומית הפלסטינית.
- מדיניות החמאס התבססה על העיקרון של:
  - ללכת עם השפעה על התהליך המדיני באמצעות פעילות הזרוע הצבאית והחתימה תחת הרש"פ.

מוגש מטעם:

נקודת ראות

Copyright © 2005 The Re'ut Institute

○ **זאת מבלי** לשאת באחריות לכישלון של התהליך המדיני אשר מונחת על כתפי הרש"פ והפת"ח.

- המשך המגמות הנוכחיות עלול להוביל לכך שהחמאס יעלה בכוחו עד כדי השתלטות על התנועה הלאומית הפלסטינית כולה - הרש"פ ואש"ף.
- השתלטות של החמאס על אש"ף עלולה לחזק את מעמדה והשפעתה של הנהגת החוץ של החמאס על התנועה הלאומית הפלסטינית כולה ולכן על התהליך המדיני מול ישראל: החיאת אש"ף והכפפתו לאידיאולוגיה של החמאס תבטא הקצנה משמעותית בעמדות הרשמיות הפלסטיניות, על בסיס חתירה לכינון מדינה אחת – פלסטינית.

כיווני חשיבה ופעולה

- כרגע, השתתפותו של החמאס בבחירות לפרלמנט הפלסטיני, ללא התפרקותו מנשקו, נראית כעובדה מוגמרת.
- גם במערכה הבאה על פירוק החמאס מנשקו לאחר הבחירות למועצה המחוקקת, ישראל צפויה לעמוד בפני קשיים. המבנה הפוליטי-חוקתי הפלסטיני מצביע על כך שיתכן שהחמאס יוכל למנוע חקיקה שתפגע במעמדו, ובכלל זה פירוק מנשקו ופירוק המנגנונים הנפרדים שלו.
- ואולם, ישראל יכולה לשבש את האסטרטגיה של החמאס ע"י מניעת החייאתו של אש"ף באמצעות מהלך לשחיקת המעמד של "נציג לגיטימי בלעדי".
- זאת באמצעות מהלך מדיני להפיכתה של הרש"פ לנציגה הלגיטימית של תושבי הגדה ורצועה על יסוד הבחירות הדמוקרטיות למוסדותיה.
- מהלך כזה עלול לחייב את ישראל להסכים להקדמת השלב השני של מפת הדרכים, הקורא לשדרוג המעמד המדיני של הרש"פ, לפני השלב הראשון של מפת הדרכים, הקורא לפירוק החמאס מנשקו.
- היערכות לאסטרטגיה חד צדדית כוללת במטרה לחזור למו"מ – יש לפתח סל כלים של מהלכים חד- צדדיים שאינם תלויים בהסכמה פלסטינית לעיגון העיקרון והמציאות של שתי-מדינות-לשני-עמים.

למקורות נוספים ראה אתר מכון ראות www.reut-institute.org:

- להרחבה בנושא החמאס ר': [עד מתי ילך החמאס בלי וירגיש עם?](#); [ערן שישון](#), "הנחת המוצא החמאס ישתתף, הארץ", 6/10/05; [עמרי דגן](#), "תרדו מעץ החמאס", YNET, 22/9/05; [ערן שישון](#), "בדרך לייצוג כלל-פלסטיני", הארץ, 26/6/05; [גידי גרינשטיין](#), "חיבוק דב לחמאס", YNET, 8/6/05. "תנועת החמאס" (טיוטה); "אמנת החמאס" (טיוטה)

- להרחבה בנושא השותף הפלסטיני ר': "מיהו השותף – אש"ף או הרשות הפלסטינית?"; "דרכי פעולה להחלפת השותף הפלסטיני מאש"ף לרשות הפלסטינית", "סוגיית הייצוג הפלסטיני", "המערכת החוקתית הפלסטינית", "אש"ף", "הרשות הפלסטינית".

; .ף10

מוגש מטעם:

